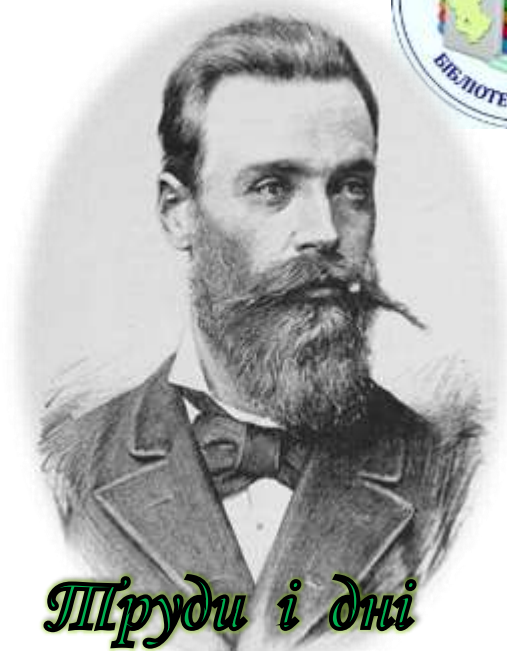

**Збаразька централізована бібліотечна система
Відділ інформаційних технологій та автоматизації
бібліотечних процесів**

***Шруди і дні
Івана Горбачевського***

**Рекомендаційний список
електронних ресурсів
(станом на 10 травня 2019 року)**

Збараж – 2019

УДК 03 (144.84) (092)

Т 78

Упорядник:

В. Радовська, зав. відділом ІТ та АБП
Збараської ЦБС

Комп'ютерний набір: В. Радовська

Відповідальна за випуск:

О. Бойко, директор
Збараської ЦБС

Т 78 **Труди і дні Івана Горбачевського** [Текст]: реком. спис. електр. ресурсів / Збараз. центр. бібл. сист., від. ін-форм. технол. та автомат. бібл. процесів; упоряд. В. Радовська. – Збараж: [б.в.], 2019. – 9 с.

Рекомендаційний список електронних ресурсів включає перелік інтернет-ресурсів, що будуть корисними для вчителів та викладачів хімії, біології та історії України, а також учням та студентам для кращого засвоєння навчальної програми.

Окремі розділи стануть в нагоді бібліотекарям, працівникам культури в організації днів бібліографії, пізнавальних годин та інших масових заходів присвячених видатному вченому, уродженцю Збаражчини Івану Горбачевському.

Електронну версію видання можна переглянути за адресою:
<http://www.zbarazh-library.com.ua/writen-webliogr af.html>

УДК 03 (144.84) (092)

© Відділ інформаційних технологій та автоматизації
бібліотечних процесів, 2019

© Збараська централізована бібліотечна система, 2019

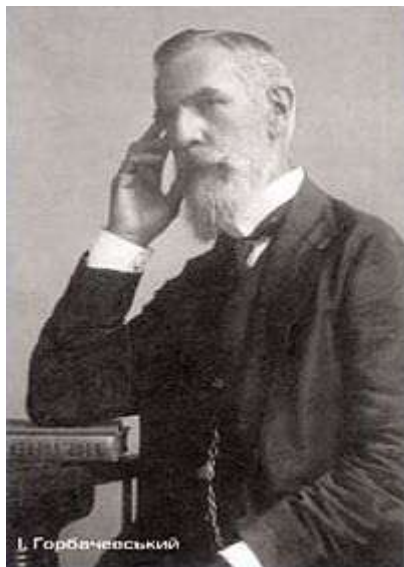
Іван Якович Горбачевський – людина, яка уособила в собі риси і геніального вченого, і видатного організатора-функціонера, і визначного політика-патріота.

Ще в 1830-х німецькі хіміки Лібіх і Велер писали: *«В органічній хімії немає речовини, яка приковувала б увагу більшою мірою, ніж сечова кислота»*. Дійсно, це одна з ключових речовин людського – і загалом живого – організму. Але синтезувати її ніяк не могли наймаститіші світові вчені – як от Фішер, Траубе, Розен...

Утвердилася думка, що речовини живого організму неможливо синтезувати поза ним.

Аж ось у 1882 році світ облітає сенсація – наукова праця 28-річного випускника й працівника Віденського університету Івана Горбачевського «Синтез сечової кислоти». Він стверджує, що зробив це. Один із перших у світі.

У тому ж році Горбачевський досліджує травлення еластину [білок міжклітинної речовини, який, зокрема, сприяє загоюванню ран] і в однойменній публікації приходить до висновку, що білки

складаються з амінокислот – лиш у 1894 німецький фізіолог Альбрехт Коссель висунув теорію, що амінокислоти є головними структурними елементами білків.

Масштаб Горбачевського-вченого: він також синтезував біологічно важливу речовину креатин, відкрив фермент

ксантиноксидазу, методику виділення нуклеїнових кислот із тканин організму, нову методику визначення місткості азоту в сечі та інших речовинах, вперше встановив джерела сечової кислоти в організмі.

Взагалі, висунута ним теорія утворення сечової кислоти в організмі ссавців і людини є неперевершеною і не втратила свого значення і донині.

В 1898 році Горбачевського нагороджують найвищою нагородою Австро-Угорщини – орденом Залізної Корони.

У празькому Карловому університеті, якому він присвятив 37 років свого життя, Горбачевський проводив дослідження з гігієни, загальної хімії, епідеміології, судової медицини, токсикології.

Тут у 1904-08 роках він написав і видав чеською мовою перший університетський підручник з лікарської хімії в 4-х томах – неорганічна, органічна та біологічна хімія.

Він один із фундаторів української хімічної термінології на народній основі, йдеться про його працю «Увага о термінології хемічній».

Горбачевський підготував два підручники органічної та неорганічної хімії українською мовою. Перший підручник «Органічна хімія» виданий 1924 року в Празі.

Він написав понад 40 ґрунтовних наукових праць – переважно експериментального характеру – з біологічної хімії.

У Віденському університеті він очолює студентське об'єднання «Січ» – створюється українська бібліотека, видається «Історія України» Маркевича, книжечки поезій Шевченка. За цю

діяльність студент Горбачевський потрапляє під нагляд поліції.

З 1906 року Горбачевський разом з іншими українськими громадськими діячами постійно вимагає від австрійського уряду відкриття у Львові українського університету.

Іван Горбачевський був не просто міністром здоров'я Австро-Угорської імперії, а у складний військовий час, в 1917-му, стає засновником цього нового для Європи міністерства на модерних основах.

Адміністративними засадами цього відомства, розробленими Горбачевським, скористалися згодом інші європейські держави, зокрема і УНР.

31 жовтня 1918 року на засіданні ради міністрів, протестуючи проти схвалення пропозиції поляків захопити етнічні українські землі – йдеться про так звану «лінію Бугу» із Львовом та нафтовими районами Галичини – Горбачевський подає у відставку. І бере участь у відомій віденській нараді Української парламентської репрезентації, яка ухвалила проголосити Західно-Українську Народну Республіку.

В 1925 році вченого обрано академіком Української академії наук. Радянська влада запрошує його в столицю УСРР Харків – на престижні викладацькі та керівні посади.

Академік Горбачевський відмовляється.

Викладаючи в 1920-х в Українському високому педагогічному інституті у Празі, вчений-патріот відмовляється від платні на користь українського студентського допомогового фонду.

Науковий авторитет І. Горбачевського визнавали в усьому світі, навіть в УСРР. У 1925 році його обрали дійсним членом Всеукраїнської академії наук (ВУАН). Але на знак протесту проти голодомору в Україні 1932–1933 років учений зрікся звання радянського академіка. На початку 1939 року Івана Горба-

чевського обрали Почесним головою Комітету оборони Карпатської України.

Видатний учений помер у Празі 24 травня 1942 року від уремії – хвороби, яку всебічно вивчав упродовж тривалого часу. Похований на цвинтарі Св. Матвія. Із 88 років свого життя (1854-1942) Горбачевський прожив за межами України 67. Але він жив Україною і для України!

Про життя Івана Горбачевського на сторінках Інтернет-видань

Головацький, І.Д. Горбачевський Іван Якович [Електронний ресурс] / І.Д. Головацький // Інститут історії України НАН України. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Gorbachevsky_I_Y_a, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 08.05.2019.

Головацький, І.Д. Горбачевський Іван Якович [Електронний ресурс]: аудіозапис / І.Д. Головацький // Енциклопедія Сучасної України. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2014-2019. – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=31043, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 07.05.2019.

Гонський, В. Людина і нація: Іван Горбачевський та інші [Електронний ресурс] / В. Гонський // Українська правда. Історична правда. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2010-2017. – Режим доступу: <http://www.istpravda.com.ua/columns/2013/09/26/136917/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 02.05.2019.

Гонський, Я. Іван Горбачевський у спогадах і листуваннях [Електронний ресурс]: нарис / Я. Гонський // Тернопільський державний медичний університет. – Електрон. текстові та граф.

дані. – [Україна], 2004. – Режим доступу: http://intranet.tdmu.edu.ua/data/books/IGorb_spog.pdf, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 02.05.2019.

Горбачевський Іван Якович [Електронний ресурс] // Wikiwand. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2019. – Режим доступу: http://www.wikiwand.com/uk/%D0%93%D0%BE%D1%80%D0%B1%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD_%D0%AF%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 02.05.2019.

Горбачевський Іван Якович [Електронний ресурс] // Вікіпедія. Вільна енциклопедія. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2019. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%BE%D1%80%D0%B1%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD_%D0%AF%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 08.05.2019.

Горбачевський Іван Якович [Електронний ресурс] // Хіміко-біологічний факультет ТНПУ імені Володимира Гнатюка. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2009. – Режим доступу: <http://chem-bio.com.ua/well-known/item/220-%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%B1%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D1%96%D0%B2%D0%B0%D0%BD-%D1%8F%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 07.05.2019.

Іван Горбачевський – перший міністр охорони здоров'я у світі [Електронний ресурс] // Мала Сторінка. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2009-2019. – Режим доступу: <https://mala.storinka.org/%D1%96%D0%B2%D0%B0%D0%BD-%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%B1%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%88%D0%B8%D0%B9-%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80>

[%D0%BE%D1%85%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%B8-%D0%B7%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2-%D1%8F-%D1%83.html](#), вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 08.05.2019.

Іван Горбачевський біографія [Електронний ресурс] // Dovidka.biz.ua. Довідник цікавих фактів та корисних знань. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2013-2019. – Режим доступу: <https://dovidka.biz.ua/ivan-gorbachevskiy-biografiya/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 08.05.2019.

Мельник, І. Перший у світі міністр охорони здоров'я [Електронний ресурс] / І. Мельник // ZBRUC.EU. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2019. – Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/22388>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 02.05.2019.

Пеленська, О. Завтра виповнюється 150 років від дня народження Івана Горбачевського – всесвітньо відомого українського вченого – хіміка, визначного громадського діяча і просто людини, яка до кінця своїх днів у складних умовах життя на чужині служила національним інтересам України [Електронний ресурс]: аудіозапис / О. Пеленська // Радіо Свобода. – Електрон. текстові дані. – [Україна], 2014. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/915731.html>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 08.05.2019.

Сценарії масових заходів присвячені Івану Горбачевському

Іван Горбачевський – наша гордість і слава [Електронний ресурс]: методичні рекомендації / підгот. Г.І. Польова // Тернопільська обласна універсальна наукова бібліотека. – Електрон. текстові дані. – [Україна], 1999. – Режим доступу: http://library.te.ua/wp-content/uploads/2016/02/1999_gorbachevskiy.pdf, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 07.05.2019.

Фільмографія та презентації

Горбачевський Іван Якович [Електронний ресурс]: презентація // SvitPPT. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2019. – Режим доступу: <https://svitppt.com.ua/biografiya/gorbachevskiy-ivan-yakovich.html>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 10.05.2019.

Іван Горбачевський [Електронний ресурс]: [відео] // YouTube. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2019. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=wpB1UWgoDKk>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 07.05.2019.

Іван Якович Горбачевський – видатний український хімік, біохімік, гігієніст, епідеміолог, громадсько-політичний і освітній діяч [Електронний ресурс]: презентація // SlideShare. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2019. – Режим доступу: <https://www.slideshare.net/helenprociv/ss-47210822>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 07.05.2019.